

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Иван Тодоров Ламбев, дм (пенсионер от 26.04.2010 г.) в област на висше образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.1. Медицина“ и научна специалност „Фармакология (включително фармакокинетика и химиотерапия)“

ОТНОСНО: Процедура за заемане на академичната длъжност **«Професор»** в област на висше образование „6. Аграрни науки“ по професионално направление „6.4. Ветеринарна медицина“ и научна специалност „Патология на животните“, по **„Ветеринарно-медицинска фармакология, фармация и фармакотерапия“** за нуждите на Катедра „Вътрешни незаразни болести, Патология и Фармакология“ към Факултета по ветеринарна медицина (ФВМ) при столичния Лесотехнически университет (ЛТУ).

1. ПРОЦЕДУРНИ ВЪПРОСИ

Конкурсът за настоящата процедура е обявен в ДВ, бр. 14/19.02.2016 г. със срок три месеца от датата на обнародване. Процедурата е съобразена със Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на същия Закон, чл. 6, ал. 1 и 2 от Правилника за развитие на академичния състав и заемане на академични длъжности в ЛТУ – София, доклада на декана на ФВМ (направен въз основа Протокол № 6/16.05.2016 г. на Факултетния съвет) и заповед № 301/18.05.2016 г. на ректора на ЛТУ проф. д-р Иван Илиев. *В настоящия конкурс участва само един кандидат – доц. д-р Димитричка Йорданова Димитрова, дзм, с която нямам съвместни публикации.*

2. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ

Доц. д-р Д. Димитрова е родена в гр. Разград (1956 г.). През периода 1975–1980 г. следва *ветеринарна медицина* във ВИЗВМ – Ст. Загора и завършва с магистърска степен (диплома серия АЯ № 018217/1980 г.). През 1981 г. защитава докторска теза и придобива званието *„Доктор – ветеринарен лекар“*. Работи като ветеринарен лекар в Тракийския университет (ТУ) – Ст. Загора (1981–1987 г.) и като научен сътрудник по фармакология в Научно-изследователския институт по антибиотици – Разград (1987–1989 г.).

След това последователно е *асистент по ветеринарномедицинска фармакология, фармация и фармакотерапия* (1989 – 1992 г.), ст. асистент (1992 – 1996 г.) и гл. асистент (1996 – 2008 г.) към ФВМ при ТУ – Ст. Загора. През 2007 г. придобива ОНС *„Доктор“* (диплома № 31580) по научната специалност *„Фармакология“* (вкл. фармакокинетика и химиотерапия), а от 2008 г. и досега е *доцент* (свидетелство № 24794) по фармакология към същия Университет. От началото на учебната 2015/2016 г. е хонорирован преподавател по същата учебна дисциплина в катедра *„Вътрешни незаразни болести, Патология и Фармакология“* към ФВМ при ЛТУ – София.

Общият трудов стаж на доц. д-р Д. Димитрова като университетски преподавател и научен изследовател в катедрата по „Ветеринарна фармакология, физиология на животните и физиологична химия“ към ФВМ при ТУ – Ст. Загора е повече от 34 г. (удостоверение № 270/4.04.2016 г.). Имала е краткотрайни специализации във Всесъюзния научно-изследователски институт по антибиотици (Москва, 1988 г.) и немската фармацевтична компания Bayer AG (Wuppertal, 1995 г.).

Владее писмено и говоримо английски, френски и руски език. Притежава много добри аналитични, компютърни и комуникативни умения, вкл. работа в екип. Владее и използва ефективно съвременни експериментално-фармакологични, вкл. фармакокинетични и други методи (фармакобиохимични, клинично-лабораторни, микробиологични, токсикологични) със специализирана научно-изследователска апаратура и компютърно програмно осигуряване.

3. ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ ТРУДОВЕ

В настоящия конкурс доц. д-р Д. Димитрова прилага 118 научни труда (вкл. дисертация и автореферат за ОНС „Доктор“, една самостоятелна монография, съавторство в учебник по подология и в учебно пособие по ветеринарна рецептура). От всички 118 труда 6 представляват резюмета от участия на научни форуми (конференции и конгреси). В резултат общият брой на реалните публикации се намалява на 112 (съответно 55 публикации преди първата хабилитация и 57 след нея). Публикациите са описани, подредени и номерирани прилежно в стил "Vancouver" в съответствие с изискванията на редакторите на научните медицински списания.

В специализирани научни списания и сборници с ISBN у нас са публикувани 71 от всички научни публикации, от които 32 на български език, а останалите в български списания на английски език. В чуждестранни специализирани научни списания са отпечатани 35 публикации. От всички приложени публикации, отпечатани в списания с IF, са 26, в чуждестранни реферирани списания 33 и в български реферирани списания 54. В 17 публикации доц. д-р Д. Димитрова е самостоятелен автор, в 14 тя е с един съавтор, в 36 с двама и в останалите с ≥ 3 съавтори. Участва в разработването и изпълнението на 27 научно-изследователски проекта, като в 3 от тях е ръководител.

4. ОТРАЖЕНИЯ НА НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ В ЛИТЕРАТУРАТА

Описани са 157 цитирания, от които 134 след първата хабилитация. От всички цитирания 87 са в реферирани научни списания – чуждестранни и наши. Сред чуждестранните списания се включват **27 водещи специализирани журнали**, издавани в САЩ, Великобритания, Франция, Германия, Китай, Южна Корея, Пакистан и др.: *ALTA (Alternatives to Laboratory Animals)*, *Analytical Methods*, *Animal Husbandry & Veterinary Medicine*, *APV priming*, *Veterinary Microbiology*, *Avian Pathology*, *Biology Letters*, *British Poultry Science*, *Bulletin of Korean Chemical Society*, *Chinese Journal of Oceanology and Limnology*, *Cromatographia*, *Current Drug Metabolism*, *Environmental Toxicology and Pharmacology*, *Journal of Enzyme Inhibition and Medicinal Chemistry*, *Journal of Food Protection*, *Journal of Liquid Chromatography & Related Technologies*, *Journal of Veterinary Medicine*, *Journal of Veterinary Pharmacology and Therapeutics*, *Journal of Veterinary Pharmacology and Toxicology*, *Journal of Zoo and Wildlife Medicine*, *Pakistan Journal of Science*, *Pakistan Veterinary Journal*,

Poultry Science, Research in Veterinary Science, Research in Veterinary Science, Revue de Médecine Vétérinaire, The Veterinary Journal, World Journal of Pharmaceutical Research.

Най-често цитираните статии, в които доц. д-р Д. Димитрова е първи автор, са свързани с проучвания върху фармакокинетиката и фармакодинамиката на енрофлоксацин при пуйки (41 цит.); фармакокинетика на енрофлоксацина и неговия метаболит ципрофлоксацин при пуйки (27 цит.); терапевтичен ефект на клоксацилин върху експериментална стафилококова инфекция при кучета (12 цит.); фармакокинетика на пефлоксацин и активния му метаболит норфлоксацин при пуйки (10 цит.); фармакокинетика на диклоксацилин при домашни котки (6 цит.); фармакокинетика на флуклоксацилин при кучета с експериментална стафилококова инфекция на кожата и меките тъкани (6); фармакокинетика на тобрамицин при патици (4 цит.) и гълъби (4 цит.); разпределение и бъбречна екскреция на ципрофлоксацин при кози (тук доц. Димитрова е трети съавтор – 7 цит.); сравнителна фармакокинетика на енрофлоксацин, данофлоксацин и марбофлоксацин при японски пъдпъдъци (тук доц. Димитрова е втори съавтор – 5 цит.) и др. **Общият IF** на научните публикации на доц. д-р Д. Димитрова е **22,757**, а *индексът на Хирш* (h-индекс) за тяхното цитиране е 4.

5. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДЕЙНОСТТА НА КАНДИДАТА

5.1. Учебно-педагогическа дейност (работа със студенти и докторанти)

Като асистент и доцент д-р Д. Димитрова е имала пълна учебна натовареност в продължение на повече от 30 г. с практически упражнения *по ветеринарномедицинска фармакология, фармация и фармакотерпия* със студенти българоезично обучение във ФВМ на ТУ. Като доцент от 2008 г. насам освен във водене на упражнения тя участва още в провеждане на лекционния курс, в семестриалните изпити на студенти и в текущите актуализации на учебната програма по същата дисциплина.

От началото на учебната 2015/2016 г. е хонорован преподавател по *ветеринарномедицинска фармакология, фармация и фармакотерпия* в катедра „Вътрешни незаразни болести, Патология и Фармакология” към ФВМ при ЛТУ – София, където изнася *пълно самостоятелен лекционен курс по фармакология и фармация* с български студенти, който възлиза на 60 учебни часа годишно.

Владеенето на *английски език* ѝ позволява да води ефективно англоезично обучение по тази дисциплина. В своята преподавателска дейност доцент д-р Д. Димитрова умело използва съвременни научно-технически средства, вкл. компютърна мултимедия. Тя активно участва във внедряване на електронни форми на дистанционно обучение по фармакология в ТУ. Притежава голям педагогически опит. Нейните лекции са търсени и посещавани от студентите. Те са информативни и много добре онагледени. Отражават съвременните фармакологични и фармакотерапевтични постижения в областта на ветеринарната медицина.

Доц. д-р Д. Димитрова е научен консултант на двама докторанта, от които единият е защитил успешно дисертационния си труд. *Съавтор е в учебник по подология* (2010) и на *учебно пособие по ветеринарна рецептура* (2005). Тя е активен и безпристрастен член в поредица научни журита, изпитни комисии на докторанти, асистенти и специализанти. Като университетски преподавател и научен изследовател се ползва със *заслужено уважение от страна на колеги, студенти, докторанти и специализанти.*

5.2. Научна и научно-приложна дейност

От 118-те научни труда, с които доц. д-р Д. Димитрова участва в този конкурс, първата половина (съответно от № 1 до № 59 вкл.) е свързана с нейната хабилитация за доцент. Всички трудове са описани и приложени прецизно. Те включват:

- Дисертация и авторферат № 1 и 2), с който е придобита ОНС „Доктор” на тема „Фармакологични, токсикологични и клинични проучвания на бета-лактамазоустойчиви изоксазолилпеницилини – клоксацилин, диклоксацилин и флуклоксацилин, при лабораторни и селскостопански животни” и 5 публикации, свързани с този труд (№ 3 – 7). Две от тях са отпечатани на английски език в реферирано списание и имат общ IF 1,628.
- Трудове, отразяващи резултати от експериментални изследвания върху фармакокинетиката на лекарствени продукти (№ 8 – 34).
- Трудове, отразяващи резултати от експериментални изследвания на ефектите на някои антибактериални лекарства върху отделни органи и системи на макроорганизма (№ 35 – 41).
- Трудове, отразяващи резултати от експериментални токсикологични изследвания на лекарства и други ксенобиотици (№ 42 – 50).
- Трудове, свързани с клинично-фармакологични изследвания (№ 51 – 53).
- Отпечатани резюмета от участия в научни форуми (№ 54 – 57).
- Научно-популярни статии (№ 58).
- Учебни помагала – трети по ред съавтор в едно ръководство (№ 59) за семинари и практически упражнения „Фармацевтични форми за ветеринарната медицина” (2005).
- Участие в 23 научно-изследователски проекта.

Посочените основни направления на научно-изследователска дейност и резултатите от тях, отразени в конкретни публикации и доклади, са цитирани 23 пъти (9 пъти от които в рефериран западни списания) с общ IF 11,398. Те са били оценени по достойнство в пълно съответствие с възприетите критерии на ТУ от научно жури (2008 г.) при присъждане на ОНС „Доктор” и научното звание „Доцент”.

Втората половина от научни трудове (съответно от № 60 до № 118 вкл.) доц. д-р Д. Димитрова публикува след първата си хабилитация в периода от края на 2007 до началото на 2016 г. Те включват:

- Монография и свързани с нея публикации (№ 60 – 78)
- Фармакокинетика на лекарствени продукти (№ 79 – 107)
- Фармакологични ефекти на лекарствени продукти върху органи и системи на макроорганизма (№ 108 – 110)
- Токсикологични проучвания на лекарствени продукти (№ 111)
- Учебници (№ 118)
- Списък на отпечатани резюмета от участия в научни форуми (№ 116 – 117)

От описаните и приложени 59 труда 15 са публикувани през последните 3 г. (2013 – 2015 г.). Сред тях е значимият монографичен труд „Фармакокинетика на някои антимикробни химиотерапевтици във ветеринарната медицина” (2013 г. – ISBN 978-954-487-114-7, № 60), на който доц. д-р Д. Димитрова е самостоятелен автор и е съавтор в учебника „Болести на пръста и копитото при продуктивни животни (подология)” под ред. на проф. д-р Ив. Борисов (2010 г. – ISBN 978-954-9443-38-7, № 118). През този

период доц. д-р Д. Димитрова участва в 4 научно-изследователски проекта, като при 3 от тях е ръководител.

Във втората част от приложените трудове 30 публикации, свързани с експериментални изследвания, са издадени в реферирани научни списания (12 в чуждестранни и 18 в български) и 25 в нереферирани български списания. Публикациите в сборници на научни форуми са 12 (9 национални и 3 международни). През периода 2008 – 2015 г. доц. д-р Д. Димитрова участва с 45 доклада (36 национални и 9 международни) на научни форуми. Броят на документирания цитирания през този период е 134: от тях в реферирани списания – 78, в нереферирани списания и сборници – 13 и в учебни помагала, монографии и дисертации – 43. **Общият IF** на публикациите след първата хабилизация е 11,359, а сумарният, вкл. с първата хабилизация – **22,757**. Навсякъде IF е акуратно придружен от *SJR рейтинг* на конкретното реферирано списание за съответната година, което показва изключителната отговорност на кандидата при отчитане на посочените наукометрични показатели.

Доц. д-р Д. Димитрова е член на научната комисия за оценяване на научни проекти към ФВМ при ТУ от 2012 г. до момента, член на СУБ – клон Стара Загора от 1997 г. и на СВЛБ, клон ФВМ при ТУ от 1981 г. Тя е рецензирала 36 научни статии в български и 7 в чуждестранни списания, а също – 5 научно-изследователски проекта във ФВМ и МФ на ТУ – Ст. Загора. За постигнати високи резултати в научната дейност е награждавана два пъти (съответно през 1992 и 1994 г.).

5.3. Внедрителска дейност

В своята 34-годишна научно-изследователска дейност доц. д-р Д. Димитрова има значителни *иновационни приноси*. Голяма част от тях са свързани с **внедряване** във ФВМ при ТУ – Стара Загора на:

- работа с компютри и лабораторна апаратура в областта на ветеринарно-медицинската фармакология и микробиология;
- работа със специализирани биостатистични и фармакокинетични компютърни програми;
- микробиологично определяне на лекарства в биологични течности (кръв, мляко) и тъкани на животни, третирани с различни лекарствени продукти;
- токсикологични изследвания на различни лекарства и други ксенобиотици;
- експериментален дизайн и работа с опитни и прицелни животни;
- участие в създаване (респ. обзавеждане) на научни центрове и лаборатории – 1;
- внедряване и популяризиране (съвместно със своите колеги) на електронни форми на дистанционно обучение в ТУ – Ст. Загора (проект BG051PO001-4.3.04-0026).

5.4. Приноси и тяхната оценка

Публикациите на доц. д-р Д. Димитрова илюстрират основните акценти на една рационално планирана и последователно осъществявана през годините научно-изследователска дейност. Те се коцентрират главно върху значими фармакологични (предимно фармакокинетични и сравнително по-малко фармакодинамични), фармакотерапевтични, микробиологични и токсикологични изследвания.

Много от тях са цитирани в престижни чуждестранни и наши специализирани научни списания. При преобладаващия брой от цитиранията доц. д-р Димитрова е първи автор, което говори за нейната водеща роля (вж. т. 4) в проведените изследвания.

Справката за научните приноси е коректна и подробна (обхваща 32 стр.). Тя се допълва от перфектно представни на 42 стр. резюмета на 118 труда. *Подчертавам селективно значимостта главно на приносите, свързани с публикации, посветени на фармакокинетични проучвания, тъй като те определено доминират.*

- Проведени са експериментални изследвания с различни видове интактни животни, а също и с животни с експериментални стафилококови, стрептококови и други инфекции. В клиничните експерименти са използвани *телета кози, овце, свине, зайци, котки, кучета, птици (бройлери, пуйки, патици, японски пъдпъдъци, фазани)* и др., а в токсикологичните – главно бели мишки и плъхове.
- Фармакокинетичните проучвания обхващат основно антибактериални *лекарствени продукти от групата на изоксазолилпеницилините* (класацицилин, диклосацилин, флуклосацилин), *аминозидите* (тобрамицин), *макролидите* (тиамулин, тилмикозин), *флуорохинолоните* (енрофлоксацин, ципрофлоксацин, пефлоксацин, норфлоксацин, данофлоксацин, марбофлоксацин) и др.
- Със съвременни фармакобиохимични, клинично-лабораторни и микробиологични методи при помощта на компютърни програми за първи път са *определени редица кинетични параметри* на конкретните лекарствени продукти върху различни животински видове: полуживот на абсорбция, полуживот на елиминиране (биологичен полуживот), максимална плазмена концентрация, привиден обем на разпределение, биологичен полуживот при различни апликации, уринна екскреция.
- Някои от тези проучвания са изключително трудоемки и резултатни. Например фармакокинетика на енрофлоксацин и неговия метаболит ципрофлоксацин (№ 57), фармакокинетика на пефлоксацин и активния му метаболит норфлоксацин (№ 80) или сравнителна фармакокинетика на енрофлоксацин, данофлоксацин и марбофлоксацин (№ 97). Всяко от споменатите три изследвания би могло да бъде предмет на отделна оригинална по същество дисертационна разработка, защото включва четирите кинетични фази (абсорбция, разпределение, метаболизъм и екскреция).
- Проучени са също възможните лекарствени взаимодействия върху кинетиката на някои антибиотици (№ 63)
- *С изясняване на посочените фармакокинетични параметри на важни за ветеринарномедицинската практика антибактериални средства при голям брой животински видове става възможно да се повиши терапевтичната ефективност на проучените лекарствени продукти, а също да се уточнят карентните срокове на изследваните лекарствени продукти.*
- *Резултатите от публикуваните изследвания имат оригинален и социално значим научно-приложен характер.*

6. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Нямам съществени критични бележки към доц. д-р Д. Димитрова, но имам определени **конструктивни пожелателни препоръки**, свързани с работата, която ѝ предстои след нейния избор за професор. В резултат на натрупан преподавателски опит, вкл. по ветеринарномедицинска фармакология, *убедено препоръчвам необходимостта от:*

1. *Актуализиране и осъвременяване на програмата и цялостното преподаване по учебната дисциплина „Ветеринарно-медицинска фармакология и фармация”, като в нея частта по фармация се намали до около 15 – 20% от общия хорариум.*

2. От системния курс по фармакология и фармация да *отпадне хомеоптията*. Тя би могла да се превърне като част от *свободно избираема дисциплина* например „Фитотерапия и хомеопатия във ветеринарната медицина“.
3. Изключително важно за обучението на *висококвалифицирани ветеринарни лекари в Република България* е организирането, написването и издаването в следващите 2 г. на *съвременен добре онагледен учебник по ветеринарномедицинска фармакология и фармакотерпия* съответно в две части и на *ръководство за практически занятия* (също в две части), включващо освен всичко друго още *рецептурни задачи и тестове* (които след като се апробират в продължение на 2 г. могат да бъдат *компютъризирани*).
4. Разработване на *специализиран, подлежащ на текуща актуализация, Web сайт* по ветеринарномедицинска фармакология и фармакотерапия към ФВМ при ЛТУ.
5. Спешно осъществяване на *основен ремонт* (монтаж на PVC врати и прозорци, алуминиеви радиатори, боядисване, пластмасова дъска, нова мебелировка) на учебната зала по фармакология и фармация във ФВМ при ЛТУ.
6. *Обзавеждане* с електронна везна, съвременни мостри на лекарствени продукти за текуща демонстрация, свързване с интернет, мултимедия и поне три мощни стационарни компютъра в *залата за семинари и практически упражнения по фармакология и фармация* във ФВМ при ЛТУ.

Последните две препоръки (респ. т. 5 и 6), обаче, не могат да бъдат реализирани без *добрата воля и финансовото съдействие на ръководството на Лесотехническия университет – София*.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

*Направеният анализ на професионалното развитие и на приложените трудове категорично показва, че **доц. д-р Димитричка Йорданова Димитрова, д-м*** притежава над 30-годишен непрекъснат преподавателски и научно-изследователски опит в областта на ветеринарномедицинската фармакология, фармация и фармакотерапия. Тя отдавна е *изграден и прогресивно развиващ се ерудиран учен и преподавател* с огромен авторитет сред своите колеги, студенти, докторанти и специализанти.

Доц. д-р Д. Димитрова определено надхвърля няколкократно изискваните количествени и качествени наукометрични и учебно-преподавателски критерии на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на същия Закон и чл. 6, ал. 1 и 2 от Правилника за развитие на академичния състав и заемане на академични длъжности в ЛТУ – София.

Тъкмо затова ***убедено предлагам на членовете на почитаемото научно жури да гласуват положително за заемане на академичната длъжност «Професор»*** в област на висше образование „6. Аграрни науки“ по професионално направление „6.4. Ветеринарна медицина“ и научна специалност „Патология на животните“, по „Ветеринарномедицинска фармакология, фармация и фармакотерапия“ за нуждите на Катедра „Вътрешни незаразни болести, Патология и Фармакология“ към Факултета по ветеринарна медицина при Лесотехническия университет – София.

София, 15.06.2016. г.

Изготвил становището:

(Доц. д-р Ив. Ламбев, д-м)